

ROTTERDAM IN DE POLDER

door F.L. Hooimeijer

De dynamiek van het grote watersysteem van rivieren en zee en het regionale watersysteem van grond- en regenwater in samenhang met het oppervlaktewater is van cruciaal belang voor het proces van ontginning en verstedelijking in Nederland. De wijze waarop de verhouding tussen technische efficiëntie en de specifieke grilligheid van het grondgebied wordt vormgegeven, heeft zowel in de Middeleeuwen en de tijd van de Republiek als aan het einde van de negentiende en begin van de twintigste eeuw de landschapontwikkeling en de vorm van steden beheerst. Hoe, is steeds weer verschillend.

In de naoorlogse periode bedwingt men de grilligheid van het grondgebied met technische ingrepen en worden landschap en stad rationeel vormgegeven. De 'natuurlijke' condities van het terrein zijn dan ondergeschikt aan het maakbaarheidprincipe, waarbij een inflexibele techniek hoort. De negatieve effecten hiervan komen nu, met het veranderende klimaat, sterk naar voren. Meer en heftigere regenbuien, hogere temperaturen en droogte hebben vooral gevolgen voor het hydrologische systeem: rivieren stromen over of drogen op en steden worden door regenbuien overspoeld. In Rotterdam spelen beide dreigingen; daarom wordt er veel aandacht aan besteed en is er bij Gemeentewerken zelfs een klimaatdirecteur aangesteld. Echter, om goed te kunnen inspelen op de veranderingen in het klimaat is helder inzicht nodig in de relatie tussen de twee bij het bouwen op natte en slappe grond betrokken disciplines: civiele techniek en stedenbouw.

De verschillende manieren om in deze condities het landschap, als draager van het hydrologische systeem, in orde te maken en steden te bouwen, zijn tot nu toe nauwelijks systematisch onderzocht. De grootste lacune vormt het gebrek aan aandacht voor het onderwerp 'hoe worden slappe en natte gronden bouwrijp gemaakt', waarschijnlijk omdat dit proces altijd als zeer vanzelfsprekend wordt beschouwd. Over bouwrijp maken is er alleen het boek van Segeren en Hengeveld (1984) die aangeven dat er veel onderzoek in het verschiet ligt.¹ Het belangrijkste naslagwerk over watersteden is van Gerald L. Burke, *The Making*